

Wacław Korta

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI WROCŁAWSKIEGO TOWARZYSTWA
MIŁOŚNIKÓW HISTORII ZA ROK 1967

Pod koniec roku sprawozdawczego Towarzystwo liczyło 222 członków. Nastąpił więc niewielki wzrost szeregów Towarzystwa w porównaniu z 1966 r.

Odbyte w dniu 17 II 1967 r. Walne Zgromadzenie sprawozdawczo-wyborcze powołało nowy Zarząd Towarzystwa, który ukonstytuował się w następującym składzie: prezes — K. Maleczyński, wiceprezesa — A. Dereń i R. Heck, ponadto W. Korta — sekretarz, Z. Kwaśny — skarbnik oraz członkowie Zarządu — K. Fiedor, B. Turoń, J. Swolkowicz i A. Wróbel. W skład Komisji Rewizyjnej weszli: J. Dudek, A. Galos i J. Sydor.

Towarzystwo rozwijało jak zwykle działalność w trzech głównych kierunkach: naukowym, popularyzatorskim i wydawniczym.

W ramach odbywanych przeważnie raz w miesiącu posiedzeń naukowych wygłoszono i przedyskutowano zarazem 8 odczytów, których wykaz przedstawia się następująco:

1. A. Galos, *Rzesza niemiecka w latach 1871—1918*.
2. J. Pajewski, *Francja a Polska w latach 1914—1918*.
3. A. Goldsztejn, *Problemy osadnictwa żydowskiego na Śląsku w latach 1945—1948*.
4. R. Wapiński, *Miejsce endecji w dziejach II Rzeczypospolitej*.
5. B. Turoń, *Lipski ośrodek historyczny*.
6. A. Kowalik, *Podziemie niemieckie na Dolnym Śląsku w latach 1945—1947*.
7. A. Juzwenko, *Misja Marchlewskiego na tle stosunków polsko-radzieckich w 1919 r.*
8. R. Heck, *Konferencja o historii krajów Europy wschodniej w Brnie*.

Frekwencja na odczytach naukowych Towarzystwa jest nadal dość wysoka i wynosi przeciętnie 26 osób na każdym posiedzeniu.

Wrocławskie Towarzystwo Miłośników Historii kontynuowało w okresie sprawozdawczym żywą działalność popularyzatorską. Członkowie Towarzystwa wygłoszili łącznie około 200 odczytów popularnonaukowych, współpracując pod tym względem z TWP, DTO, TRZZ i innymi instytucjami. Odczyty wygłaszano tak we Wrocławiu, jak i w innych miejscowościach regionu. Tematyka odczytów obejmowała całość historii Polski, w szczególności Dolnego Śląska, przy czym pod koniec roku zarysowała się wyraźna przewaga historii nowożytnej i naj-

nowszej, co należy tłumaczyć wzmocnionym zapotrzebowaniem na odczyty związane z 50-leciem Wielkiej Rewolucji Październikowej.

W ramach działalności wydawniczej opublikowano 4 numery „Śląskiego Kwartalnika Historycznego Sobótka” o łącznej obj. 50 ark. Zeszyt 4 tegoż czasopisma jest numerem specjalnym, poświęconym 50-leciu Wielkiej Rewolucji Październikowej. W przygotowaniu do publikacji znajduje się dalszy ciąg *Bibliografii historii Śląska*.

Wzorem roku ubiegłego WTMH zorganizowało w okresie wakacji 2-tygodniową wycieczkę dla swoich członków do Węgier. Wzięło w niej udział 7 osób.

Z inicjatywy Towarzystwa i przy jego współdziałaniu z DTO i ZW TRZZ odbył się we wrześniu I Zjazd Absolwentów Historii U. Wr., na którym członkowie Towarzystwa E. Maleczyńska i S. Michalkiewicz wygłosili plenarne referaty. Zjazd powołał do życia Koło Absolwentów Historii U. Wr., które ma współdziałać z Towarzystwem jako jego członek zbiorowy.

Podobnie jak w latach ubiegłych prowadzono zakrojoną na szeroką skalę wymianę wydawnictw Towarzystwa z krajowymi i zagranicznymi placówkami naukowymi. Przedmiotem wymiany był „Ś.K.H. Sobótka”, „Sobótka” — seria B i *Bibliografia historii Śląska*, za które otrzymano z szeregu krajów europejskich i Ameryki kilkadziesiąt cennych wydawnictw zagranicznych.

Krystyn Matwijowski

I ZJAZD ABSOLWENTÓW HISTORII UNIwersYTETU WROCLAWSKIEGO

W tym roku Wydział Filozoficzno-Historyczny Uniwersytetu im. B. Bieruta we Wrocławiu obchodził skromny jubileusz: XX-lecie wydania pierwszych dyplomów magisterskich. Korzystając z tej okazji zespół młodych historyków wrocławskich wystąpił z inicjatywą zorganizowania I Zjazdu Absolwentów Historii Uniwersytetu Wrocławskiego. Myśl o potrzebie odbycia takiego spotkania od dłuższego już czasu nurtowała zarówno profesorów i wychowawców, jak i tych, którym dane było studiować we wrocławskiej Alma Mater. Z sugestiami zorganizowania Zjazdu występowali uczestnicy koleżeńkiego spotkania zwołanego z okazji XX-lecia Studenckiego Koła Naukowego Historyków oraz wychowankowie, którzy przyjeżdżali na jubileusze swoich profesorów. Dolnośląskie Towarzystwo Oświatowe, które w swojej pracy społeczno-kulturalnej często korzysta z usług wrocławskich historyków, chcąc zdobyć nowych ofiarnych działaczy, a zwłaszcza prelegentów, podjęło się roli organizatora Zjazdu. Do grona gospodarzy imprezy przyłączył się jeszcze ZW TRZZ i WTMH. Patronat nad Zjazdem objęły władze uczelni. W maju br. powołany został Komitet Organizacyjny. W jego skład weszli: Dziekan Wydziału Filozoficzno-Historycznego, przedstawiciele organizatorów, młodzi pracownicy naukowcy i absolwenci pracujący w organizacjach politycznych, radach narodowych i placówkach kulturalnych.

Przedstawiona przez Komitet Organizacyjny koncepcja Zjazdu spotkała się z ciepłym przyjęciem i poparciem ze strony KW PZPR, WRN we Wrocławiu i RN m. Wrocławia.

Plenarne zebranie Komitetu Organizacyjnego postanowiło poprosić szereg osób o wyrażenie zgody na wejście w skład Komitetu Honorowego Zjazdu. Do Komitetu tego weszli: JM Rektor Uniwersytetu Wrocławskiego A. Jahn, dziekan

Wydziału R. Heck, sekretarz KW PZPR tow. J. Falenciak, wiceprzewodniczący WRN Z. Surowiec, przewodniczący ZW TRZZ i wiceprzewodniczący WRN S. Panek, sekretarz RN m. Wrocławia E. Kwiatkowski, prezes WTHM K. Małeczyński, prezes DTO E. Stubiedo oraz profesorowie seniorzy naszego Wydziału: W. Czaplński, J. Gierowski (obecnie UJ), M. Haisig, S. Ingot, K. Majewski (ob. PAN Warszawa), E. Małeczyńska, K. Popiołek (ob. UJ), H. Wereszycki (ob. UJ), J. Wolski (ob. UJ), H. Zieliński.

Komitet Organizacyjny postanowił zwrócić uwagę opinii publicznej na urządzaną imprezę. W prasie ukazały się artykuły W. Misiaka, A. Basaka i B. Pasiarba. Na łamach „Wiadomości” swoimi wspomnieniami z pionierskiego okresu Wydziału podzielił się ówczesny student, a dzisiaj adiunkt, B. Turoń. W prasie ukazały się również wywiady z R. Heckiem i Leszczyńskim. Komitet Organizacyjny wydał również okolicznościową broszurkę, w której oprócz wstępu znalazły się artykuły: R. Hecka, *Dziś i jutro Wydziału Filozoficzno-Historycznego*, K. Małeczyńskiego, *Pierwszy rok studiów historycznych na Uniwersytecie Wrocławskim*, R. Michalczyka, *Towarzystwo Rozwoju Ziemi Zachodnich*, S. Liszkowskiego, *Dolnośląskie Towarzystwo Oświatowe*, J. Engla, *Gdzieś w powiecie*. W broszurce przedstawione zostały również trzy sylwetki absolwentów żywo zaangażowanych w działalność DTO: D. Fudali, E. Palińskiego i W. Misiaka. Oprócz tego ukazały się komunikaty w prasie, radiu i telewizji.

Komitet organizacyjny zebrał ponad 700 adresów absolwentów, do których wysłał zawiadomienia o Zjeździe, proponowanym jego programie i zwrócił się do nich z prośbą o wypełnienie ankiety, która umożliwiłaby zespołowi redakcyjnemu napisanie referatu o losach absolwentów i ich wkładzie w rozwój działalności społeczno-kulturalnej. Otrzymano ponad 300 zgłoszeń i blisko 200 odpowiedzi na ankietę.

Warto jeszcze zwrócić uwagę na cele, jakie zdaniem organizatorów winien spełnić Zjazd. Miał on stanowić okazję do poznania opinii absolwentów o procesie dydaktycznym w poszczególnych okresach funkcjonowania Uniwersytetu, o przydatności zdobytej wiedzy w praktycznym działaniu, jednym słowem — o stopniu przygotowania absolwentów do startu życiowego w nowym środowisku. Miał on również podsumować wkład absolwentów historii UWr. w życie polityczne, społeczne i kulturalne kraju. Wreszcie poprzez wydobycie najciekawszych przykładów społecznego działania Zjazd miał na celu zachęcenie pozostałych do żywszego włączenia się w życie społeczno-kulturalne i polityczne swojego najbliższego otoczenia. Na taki efekt Zjazdu szczególnie liczyły organizacje społeczno-kulturalne: DTO, TRZZ, WTMH.

Zjazd odbył się w dniach 16 i 17 IX 1967 r. Na obrady przybyli: JM Rektor Uniwersytetu Wrocławskiego A. Jahn, dziekan Wydziału Filoz.-Hist. R. Heck, sekretarz KW PZPR J. Falenciak, sekretarz KU PZPR J. Ładosz, kurator Wrocławskiego Okręgu Szkolnego J. Jakubowski, prezes WTMH K. Małeczyński, prezes DTO E. Stubiedo, sekretarz ZW TRZZ R. Michalczyk. Obecni byli wszyscy profesorowie kierunku historii. Przybyli również profesorowie: J. Gierowski, K. Popiołek, H. Wereszycki i J. Wolski. K. Majewski, który nie mógł na Zjazd przyjechać ze względu na prace wykopaliskowe w Bułgarii, nadesłał bardzo serdeczny list z życzeniami owocnych obrad. Podobny list nadesłał S. Kuczyński i dyrektor Departamentu Pracy Kulturalno-Oświatowej Ministerstwa Kultury i Sztuki Czesław Kałużny.

Obrady otworzył w imieniu Komitetu Organizacyjnego K. Matwijowski. Przemówienia powitalne wygłosili: JM Rektor UWr. A. Jahn, dziekan Wydziału

Filoz.-Hist. R. Heck, sekretarz KW PZPR J. Falenciak, sekretarz KU J. Ładosz oraz prezes DTO E. Stubiedo.

Na przewodniczącego obrad wybrana została I. Czachorowska ze Strzelina. Udzieliła ona głosu E. Maleczyńskiej, która wygłosiła referat pt. *Co daje nauka historii społeczeństwu*. Po przerwie referat zbiorowy opracowany przez S. Michalkiewicza i W. Misiaka pt. *Losy absolwentów historii UW. i ich rola w życiu środowiska* wygłosił S. Michalkiewicz. Na wniosek E. Maleczyńskiej dyskusję przeniesiono na posiedzenia seminaryjne. Podjęto jednak uchwałę, której tekst w imieniu komisji wnioskowej zaproponował A. Basak. Podkreślała ona przywiązanie absolwentów do macierzystej uczelni i ziemi śląskiej, która przed 22 laty powróciła do Macierzy. Uchwalono również regulamin Koła Absolwentów Historii UW. przy WTMH i wybrano Zarząd, w skład którego m. in. weszli: K. Fiedor, I. Czachorowska i W. Fuchsa. W godzinach popołudniowych odbyły się spotkania z sekretarzem KW PZPR J. Falenciakiem, kuratorem J. Jakubowskim i kierownikiem Wydziału Kultury PWRN M. Kuszewskim. Spotkania miały charakter kameralny i upłynęły w miłej atmosferze. Wieczorem w Klubie Związków Twórczych odbył się wieczór towarzyski.

W następnym dniu odbyły się seminaria. Przedyskutowano wiele problemów. Najwięcej czasu poświęcono sprawom procesu dydaktycznego oraz programu studiów na kierunku historii Uniwersytetu. Podkreślano zwłaszcza konieczność położenia większego nacisku na historię najnowszą, postulowano założenie wieczorowego lub zaocznego studium nauk politycznych dla nauczycieli i przystosowanie programu do potrzeb wynikających ze stanowisk, jakie w życiu zajmują historycy. Wiele uwagi poświęcono sprawom szkolnictwa średniego. Krytycznie oceniono system doszkalania nauczycieli przez poszczególne kuratoria okręgów szkolnych i postulowano w związku z tym konieczność roztoczenia opieki przez Uniwersytet nad kursami i ośrodkami metodycznymi. Nie pominięto w dyskusji udziału absolwentów w pracy popularyzatorskiej i z zadowoleniem przyjęto propozycje wysunięte w tym zakresie przez organizatorów Zjazdu. Zobowiązano się również do utrzymywania żywszego kontaktu z uczelnią i uczestniczenia w organizowanych przez poszczególne katedry seminariach.

W godzinach południowych po wycieczce po nowym Wrocławiu wszyscy absolwenci zgromadzili się przed pomnikiem pomordowanych profesorów w okresie okupacji hitlerowskiej i złożyli wiązanek kwiatów. Składając hołd ofiarom hitlerowskiego terroru, zaprotestowali równocześnie przeciwko odradzającemu się w NRF rewizjonizmowi i militaryzmowi.

Stanisław Michalkiewicz

SESJA NAUKOWA W KATOWICACH POŚWIĘCONA 50-LECIU WIELKIEJ REWOLUCJI PAŹDZIERNIKOWEJ

W dniach 23 i 24 X 1967 r. staraniem Śląskiego Instytutu Naukowego w Katowicach i tamtejszej Filii Uniwersytetu Jagiellońskiego odbyła się sesja naukowa poświęcona 50-leciu Wielkiej Rewolucji Październikowej, z udziałem licznych przedstawicieli z kraju i z zagranicy. Uczestników sesji powitał prorektor Uniwersytetu Jagiellońskiego i dyrektor Śląskiego Instytutu Naukowego K. Popiołek, podkreślając, że zasadniczymi tematami obrad będą: po pierwsze, wpływ idei Rewolucji Październikowej na ówczesną sytuację w Zagłębiu Dąbrowskim i na Górnym Śląsku, po drugie, przemiany gospodarcze w ZSRR i ich wpływ

na życie gospodarcze w Polsce. Podczas otwarcia sesji przemawiał sekretarz KW PZPR w Katowicach Stanisław Skibiński, następnie zaś przedstawiciele delegacji zagranicznych: I. Kostiuszko z Instytutu Słowianoznawstwa Akademii Nauk ZSRR w Moskwie, O. Prudel z KC KPCz w Ostrawie i G. Fuchs z Instytutu Krajów Demokracji Ludowej w Lipsku.

Pierwszy referat na temat *Wpływ Rewolucji Październikowej na rozwój ruchu robotniczego na Śląsku i w Zagłębiu Dąbrowskim* wygłosił J. Chlebowczyk. *Doświadczenia radzieckie w zakresie form ustrojowych w dążeniach i realizacji mas ludowych Górnego Śląska i Zagłębia Dąbrowskiego w latach 1918—1919* — to tytuł drugiego referatu, stanowiącego wynik badań prowadzonych pod kierunkiem L. Paulego. M. Grabania wygłosił wreszcie referat pt. *Polsko-radziecka współpraca gospodarza w okresie 20-lecia PRL, ze szczególnym uwzględnieniem województwa katowickiego*.

Po referatach rozwinęła się szeroka dyskusja, prowadzona w dwóch sekcjach, historycznej i ekonomicznej. Głos zabierali przedstawiciele szeregu ośrodków krajowych i zagranicznych, m. in. J. Buszko z Krakowa, G. Fuchs z Lipska, A. Pilch, P. M. Kaleniczenko z Instytutu Historii Ukraińskiej Akademii Nauk, J. Steiner z Instytutu Śląskiego w Opawie, F. Hawranek, H. Rola, W. Zieliński, K. Sarna, B. Kędziorek, J. Pawlik i in. Z ośrodka wrocławskiego do dyskusji włączyli się: F. Biały i niżej podpisany. O swym udziale w rewolucji mówili W. Karolczyk i J. Świerkot.

Szereg wypowiedzi miało charakter uzupełniający. Nie zabrakło również polemik. Wątpliwości budziła kwestia dwuwładzy na omawianym terenie, problem stosunku SDKPiL do sprawy niepodległości Polski, ocena prasy jako źródła wiedzy o wydarzeniach w Rosji w 1917 r. itp. W sumie sesja naukowa przyniosła wiele nowego materiału i pogłębiła naszą wiedzę o oddziaływaniu Rewolucji Październikowej na Górny Śląsk i Zagłębie Dąbrowskie. Swoim znaczeniem wychodzi ona daleko poza ramy regionu i stanowi dalszy krok pozwalający na dokonanie lepszego rozeznania sytuacji ówczesnych ziem polskich, a co za tym idzie, i warunków powstania niepodległej Polski.

Bronisław Pasierb

SESJA NAUKOWA POŚWIĘCONA DZIEJOM LWÓWKA ŚLĄSKIEGO

Przez długi czas obserwowaliśmy na Dolnym Śląsku zainteresowania historią regionalną tylko w niektórych silniejszych ośrodkach miejskich, jak Jelenia Góra, Legnica, Kłodzko czy Wałbrzych. Dlatego wydaje się celowe zwrócenie uwagi, że akcja popularyzatorska, docierająca już od dawna do mniejszych skupisk miejskich, zaczyna wydawać owoce. Wzrasta bowiem zainteresowanie dziejami najbliższej okolicy i w wielu miejscowościach, uwzględniając te zapotrzebowania, organizuje się sesje popularnonaukowe i naukowe. Wyzyskuje się przy tym bardzo często rocznice lokacji miast. Ostatnio przez cały październik społeczeństwo miasta Lwówka obchodziło 750-lecie nadania praw miejskich. Powołany przez społeczeństwo Komitet Obchodów wraz z Zarządem Powiatowym Towarzystwa Rozwoju Ziem Zachodnich zorganizował w dniu 30 października br. sesję naukową poświęconą 750 rocznicy lokacji miasta. W sesji wzięli udział obok miejscowych historyków interesujących się dziejami regionu przedstawiciele wrocławskiego środowiska historycznego. Program sesji obejmował referaty: mgra Z. C y m b a -

luka, *Dzieje Lwówka Śl. przed lokacją*, prof. dra M. Haisiga, *Historia Lwówka Śl. od lokacji do 1939 r.*, mgra K. Pocięchy, *Osadnictwo ziemi lwóweckiej w latach 1945—1956*, oraz mgra J. Musiała, *Dotychczasowe osiągnięcia i perspektywy rozwoju ziemi lwóweckiej*. Ciekawe referaty, a zwłaszcza wystąpienie prof. dra M. Haisiga, spotkały się z zainteresowaniem słuchaczy. W sesji uczestniczyli pionierzy, osadnicy wojskowi, działacze partyjni i społeczni, nauczyciele oraz młodzież szkolna. Warto podkreślić bardzo uroczysty charakter, jaki nadali sesji organizatorzy. Zaproszonych gości obdarowano pamiątkowymi chustami i plakietkami.